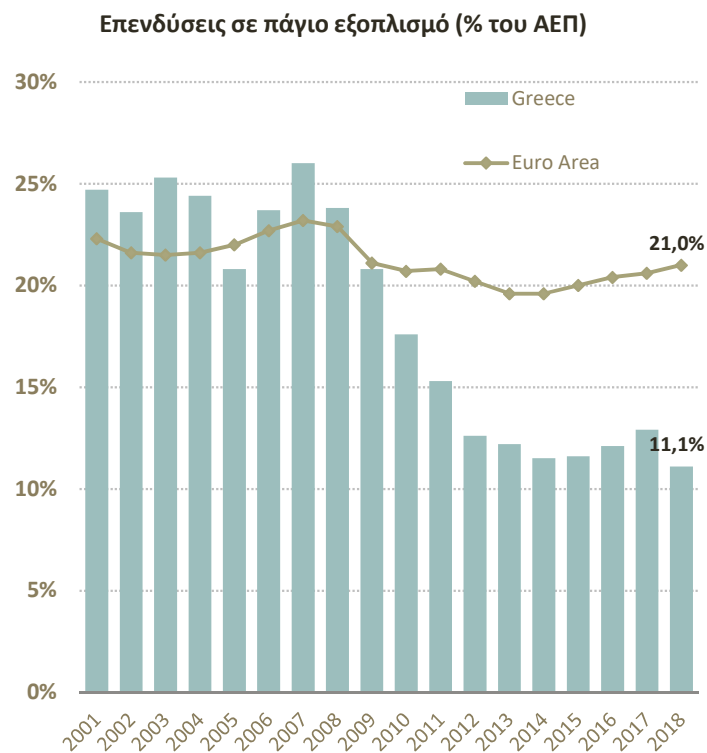

Φορολογική πολιτική και ελληνική οικονομία: επιλογές, εφαρμογή, συμμόρφωση

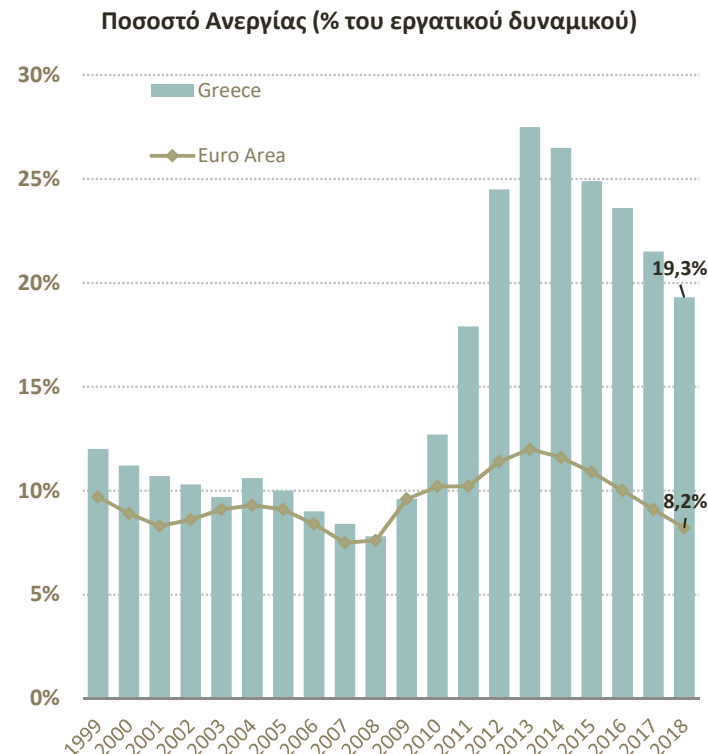
Νίκος Βέττας
Γενικός Διευθυντής,
Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE)
Καθηγητής Οικονομικών,
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
vettas@iobe.gr

Ελληνογαλλικό Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο
Φορολογική Ημερίδα
«Προτάσεις για μια δίκαιη και αποτελεσματική φορολογική πολιτική έναντι των επιχειρήσεων»
Αθήνα, 20 Ιουνίου 2019

Εξαιρετικά χαμηλές επενδύσεις, εξαιρετικά υψηλή ανεργία

Πηγές: Eurostat/ELSTAT

Η ανεργία μειώθηκε, αλλά παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα

Η συνολική επενδυτική δαπάνη για κατασκευαστικά έργα μειώθηκε από €34,1 δισ. το 2007 σε €9,6 δισ. το 2017 – βρίσκεται δηλαδή στο ¼ του επιπέδου του 2007

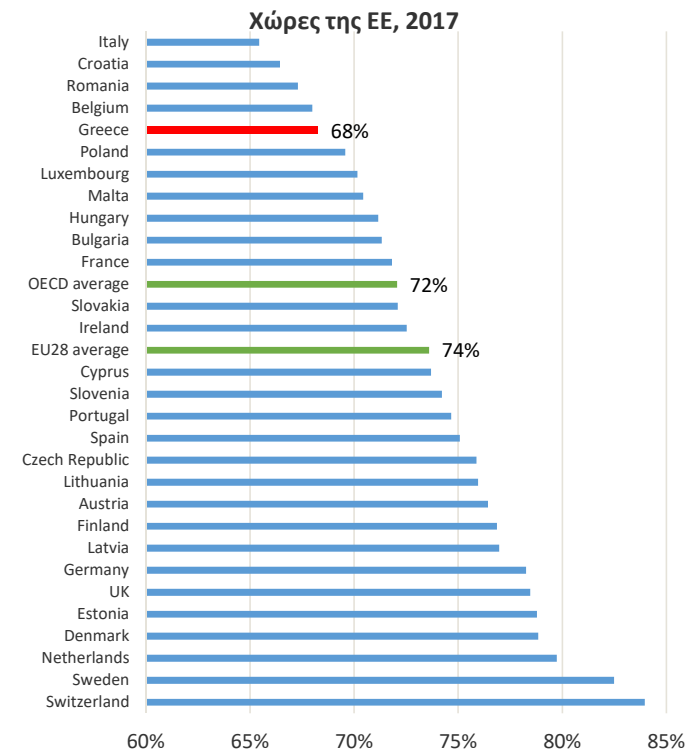
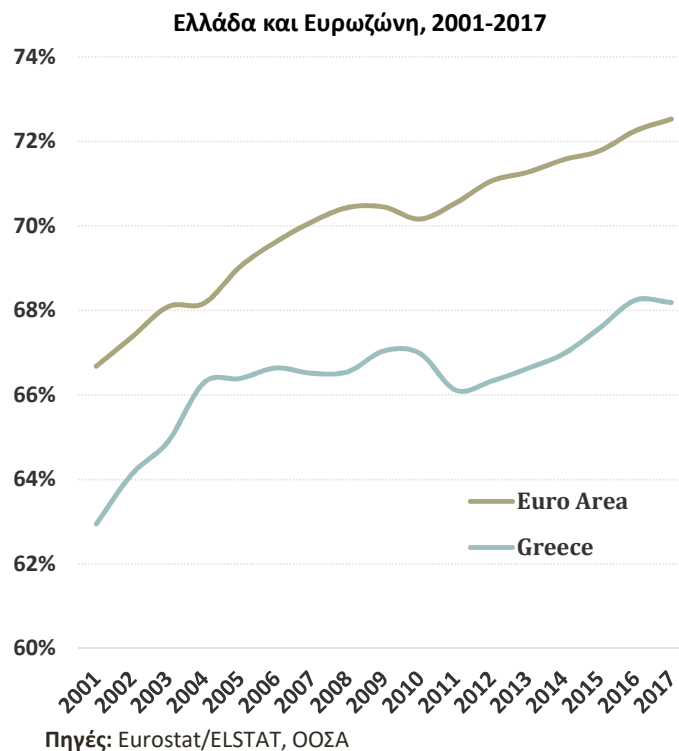

- Οι ετήσιες επενδύσεις σε κατοικίες υποχώρησαν κατά 95% και διαμορφώθηκαν το 2017 σε 1,0 δισ., έναντι €25,2 δισ. το 2007.
- Σχεδόν το σύνολο της πτώσης των συνολικών επενδύσεων για κατασκευαστικά έργα οφείλεται στη συρρίκνωση των επενδύσεων σε κατοικίες

Πηγή: Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, Κρατικοί Προϋπολογισμοί και Απολογισμοί. *Τα ποσά του Προγράμματος Δημόσιων Επενδύσεων (ΠΔΕ) αφορούν μόνο την κατασκευή και τη συντήρηση έργων και όχι τη συνολική δαπάνη του ΠΔΕ.

Η συμμετοχή στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα είναι συστηματικά χαμηλότερη από άλλες χώρες

Ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας για πληθυσμό 15-64 ετών

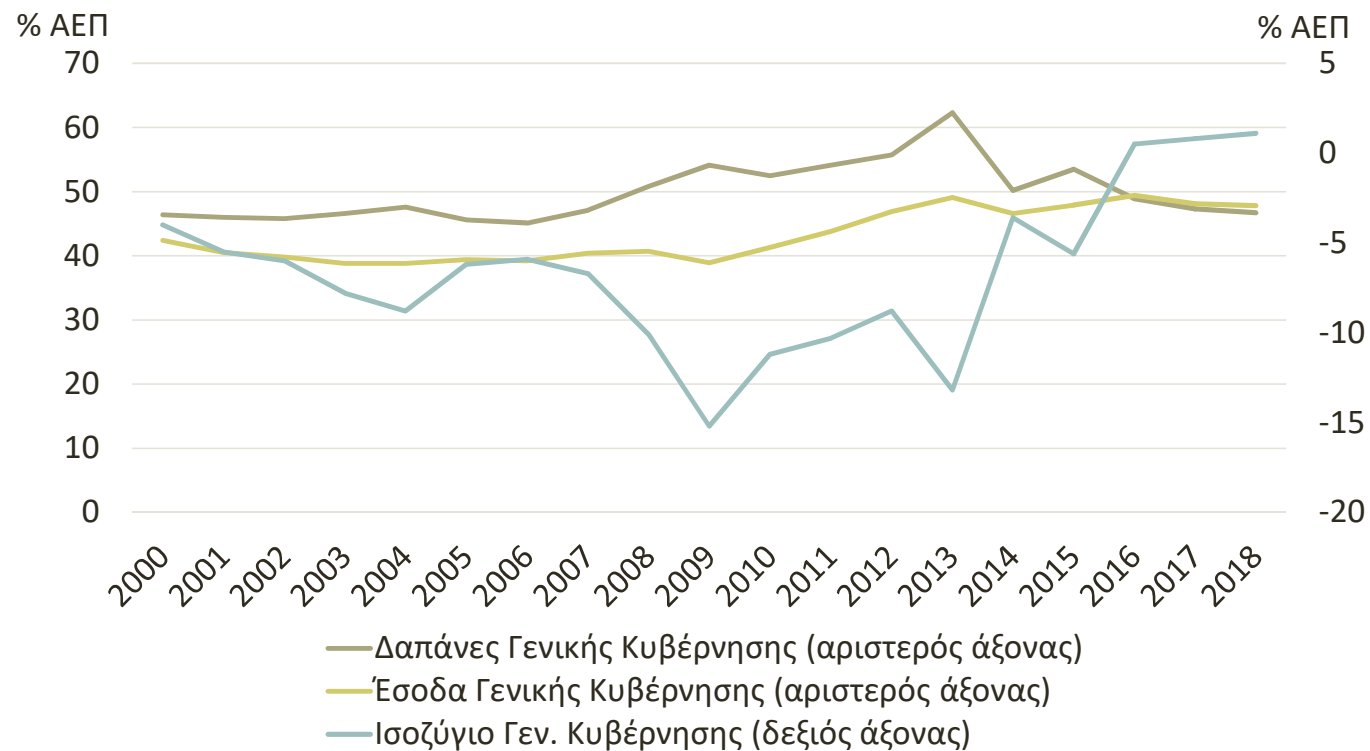
Το ποσοστό συμμετοχής είναι ιδιαίτερα χαμηλό στις γυναίκες (60%) αλλά και στους νέους ενήλικες έως 25 ετών (25%)

Ποιες οι προοπτικές μετά το τέλος των προγραμμάτων;

- Εξάλειψη του δημοσιονομικού ελλείμματος
Είναι ο συνδυασμός φόρων, δαπανών και συντάξεων συνεπής με ισχυρή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα;
- Εξάλειψη των εμπορικών ελλειμμάτων
Κυρίως μέσω της μείωσης των εισαγωγών. Βιώσιμη;
- Η ανταγωνιστικότητα έχει αποκατασταθεί
Πρωτίστως, μέσω της μείωσης του μοναδιαίου κόστους εργασίας
- Η Ελλάδα βρίσκεται πλέον σε ανάπτυξη
Αργή και αναιμική, χαμηλές επενδύσεις.

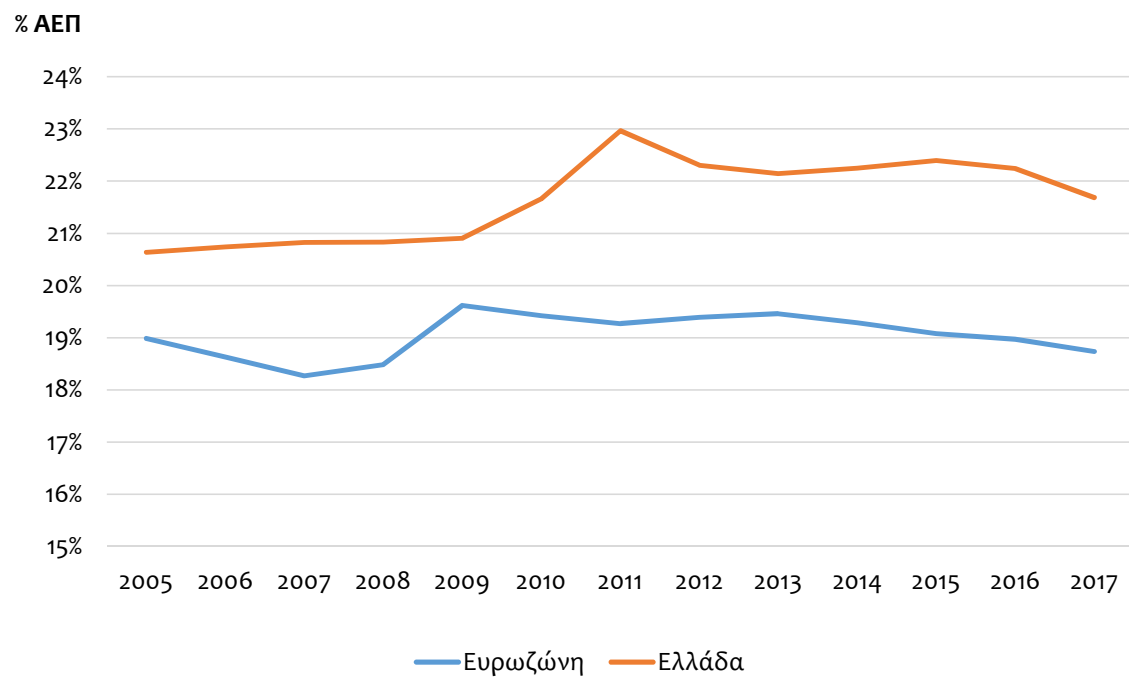
Δημοσιονομική ισορροπία

Έσοδα, δαπάνες και ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης

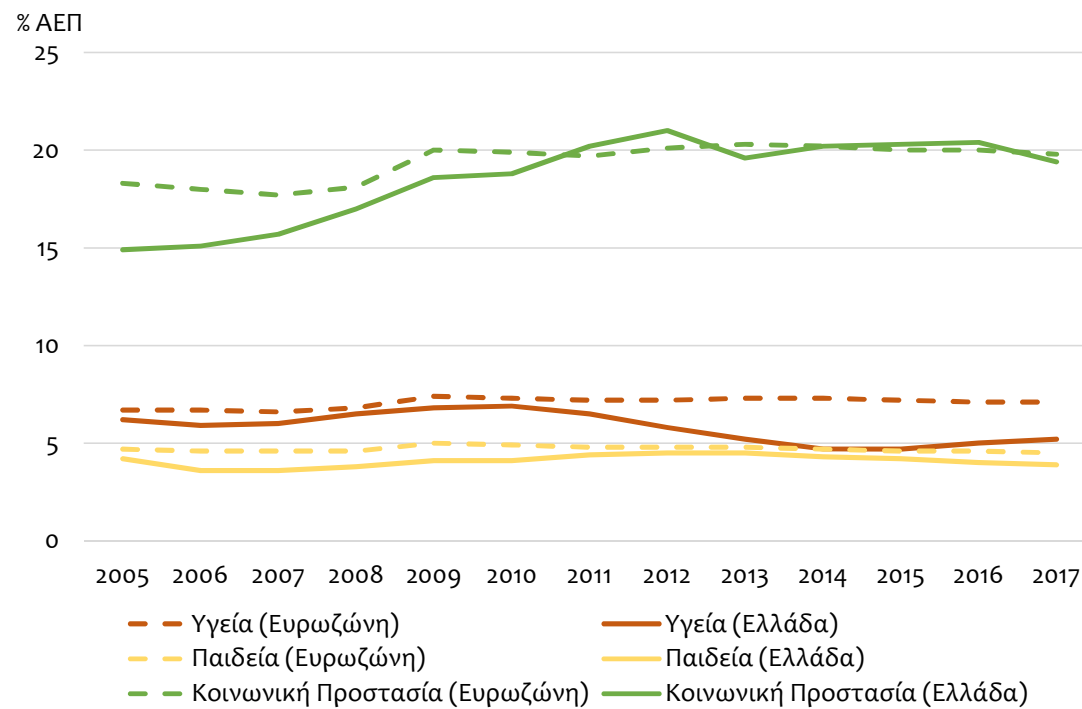
Πηγή: Eurostat. Ανάλυση IOBE

Συμβολή δημόσιου τομέα στο ΑΕΠ

* Περιλαμβάνει Δημόσια διοίκηση, Άμυνα, Εκπαίδευση, Υγεία και Κοινωνική εργασία
Πηγή: National Accounts, Eurostat

Κατηγορίες κρατικών δαπανών (Ελλάδα – Ευρωζώνη)

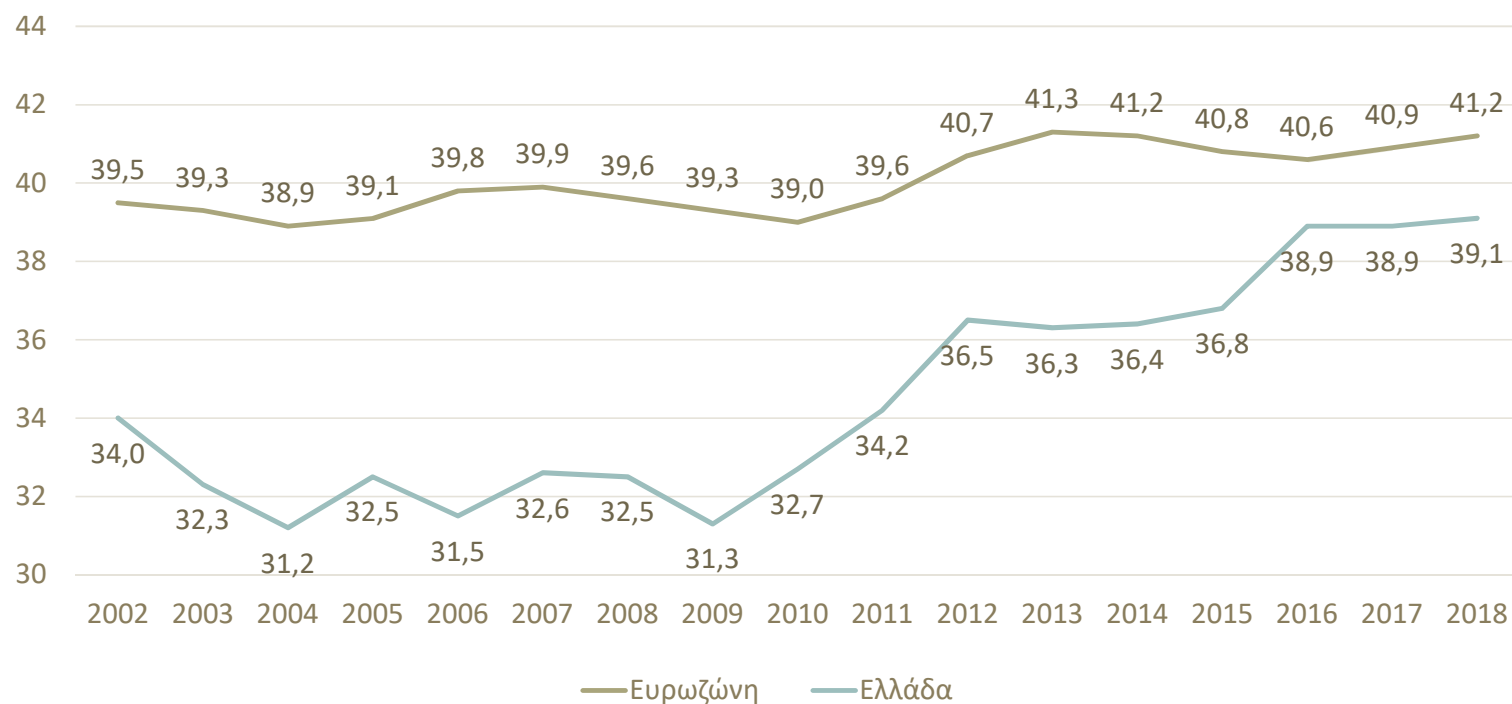

ΠΗΓΗ: Government statistics, COFOG, Eurostat

Φορολογικά έσοδα

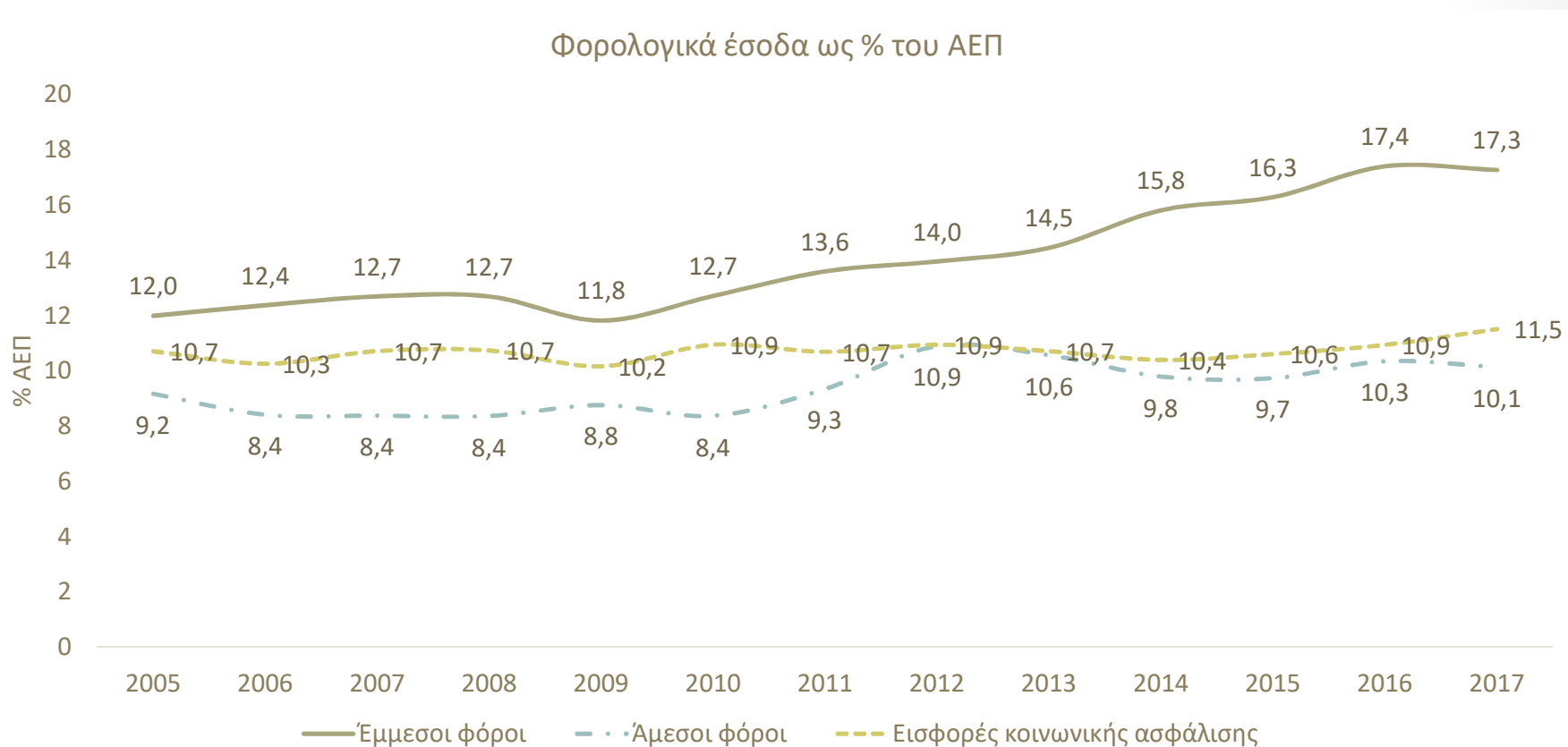
Η πορεία των εσόδων (ως % του ΑΕΠ) συγκλίνει σταδιακά με την Ευρωζώνη

(Συνολικά έσοδα από φόρους και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης (% ΑΕΠ))

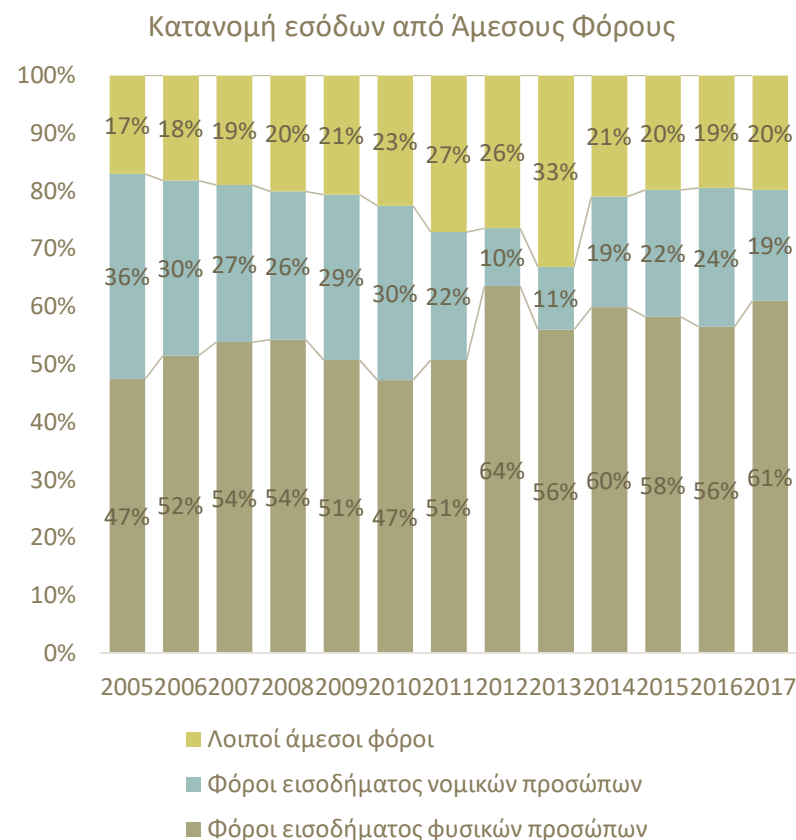
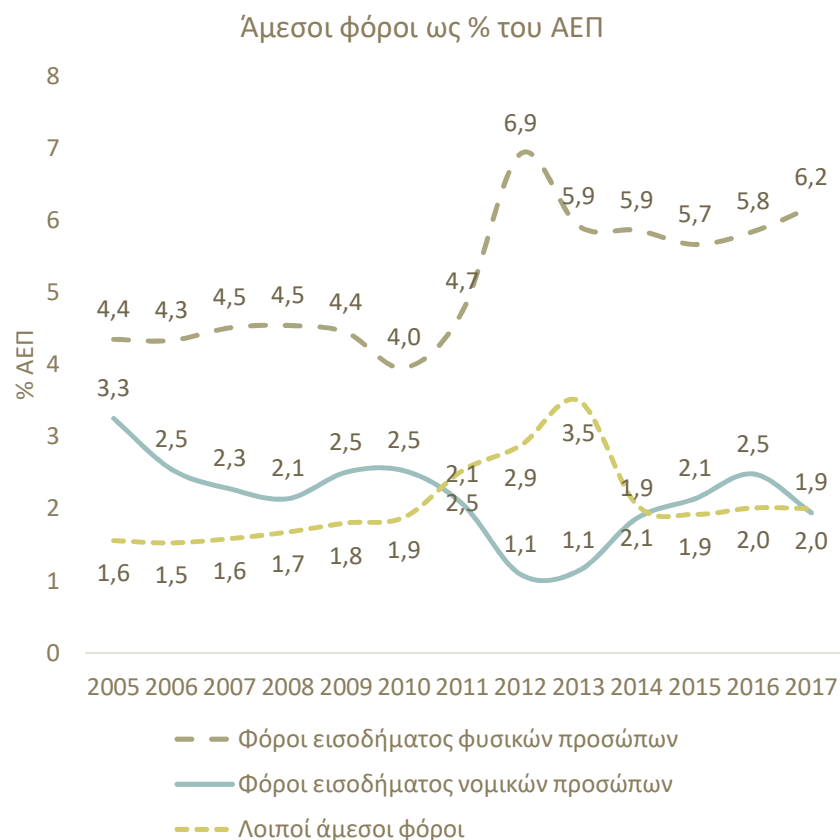
Πηγή: Eurostat. Ανάλυση IOBE

Σημαντική αύξηση της βαρύτητας των έμμεσων φόρων μετά το 2011

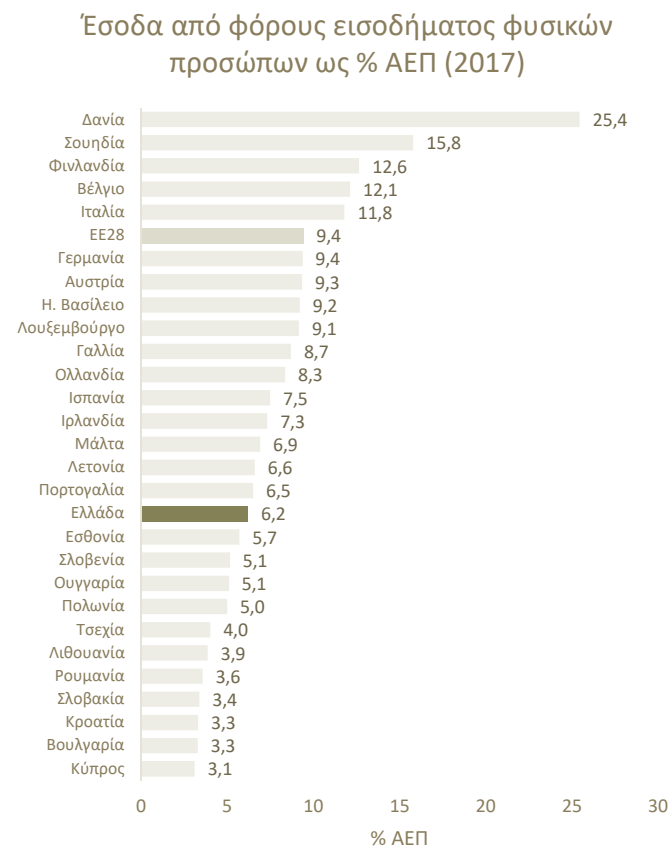
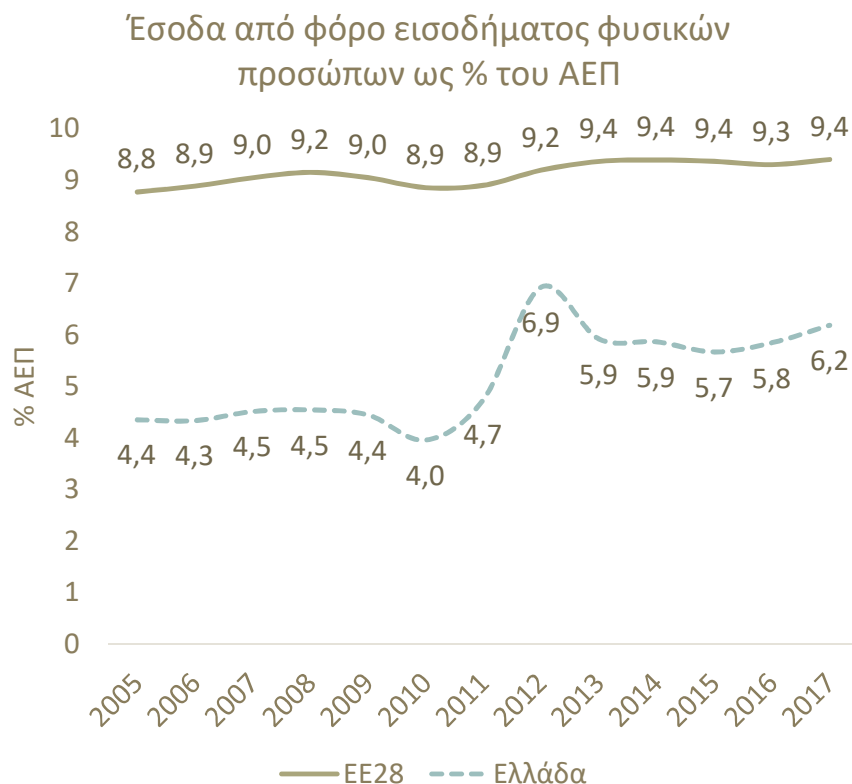

Πηγή: DG Taxation and Customs Union, βασισμένη σε στοιχεία της Eurostat

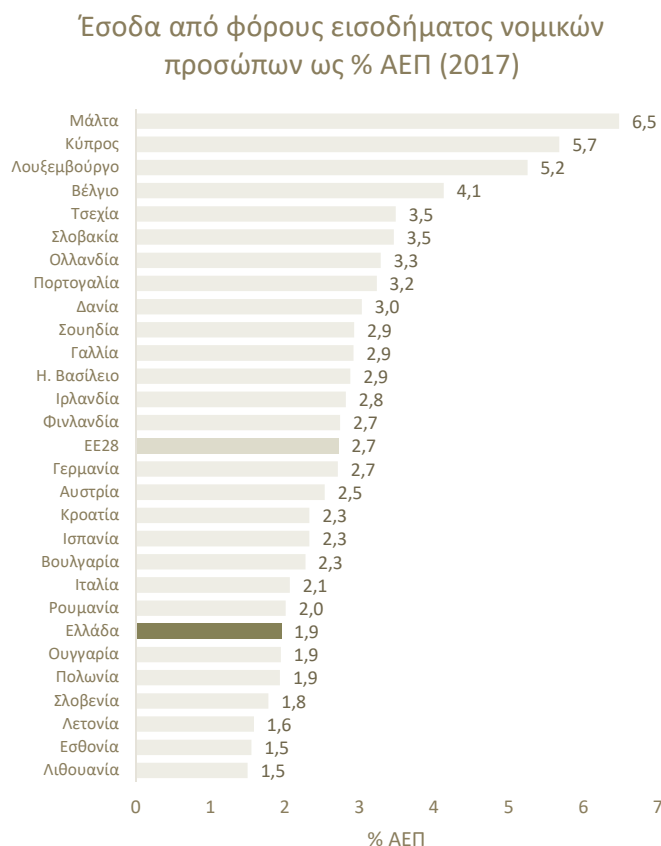
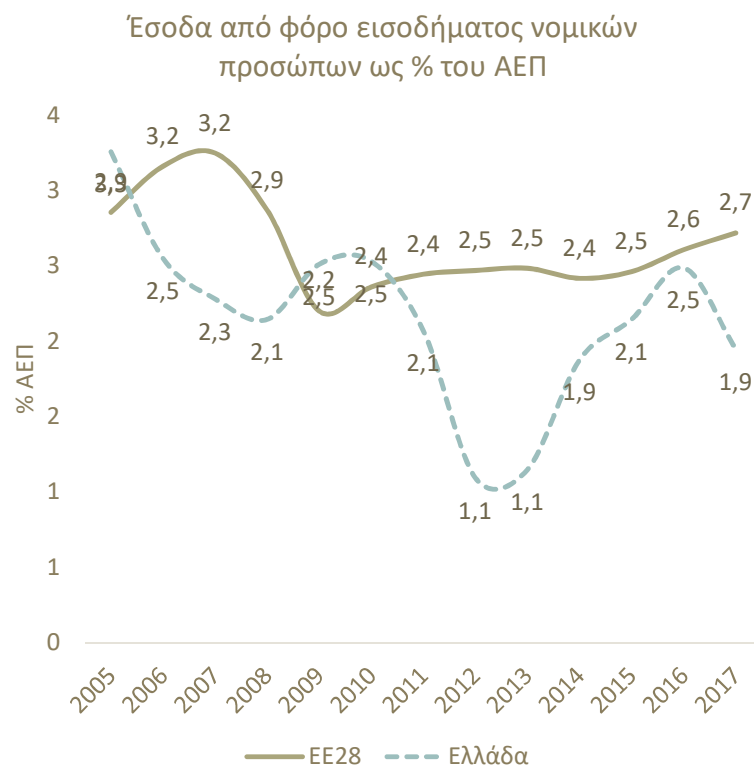
Αντίρροπη πορεία των εσόδων από φορολόγηση εισοδήματος φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων

Τα έσοδα από φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων στην Ελλάδα (ως % του ΑΕΠ) αυξήθηκαν μετά το 2010, αλλά είναι χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ28

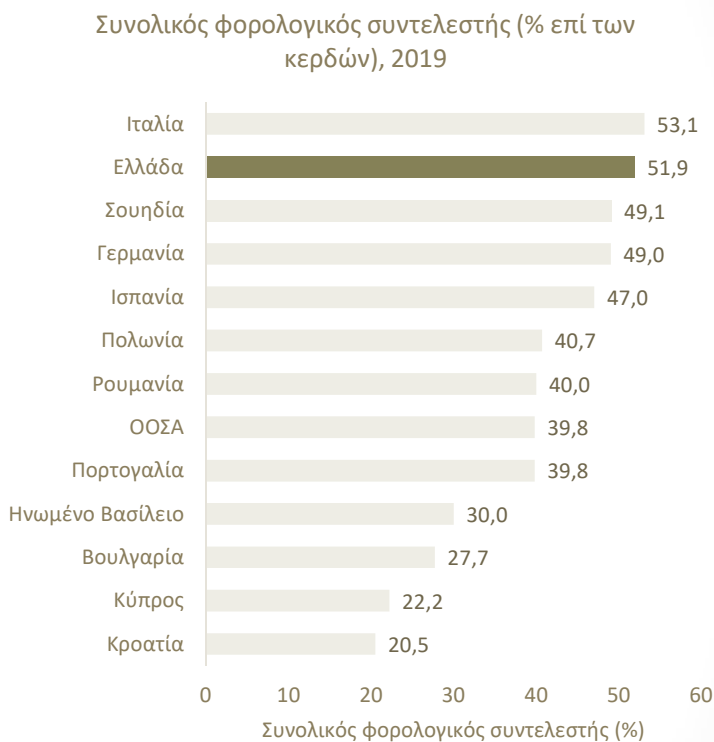
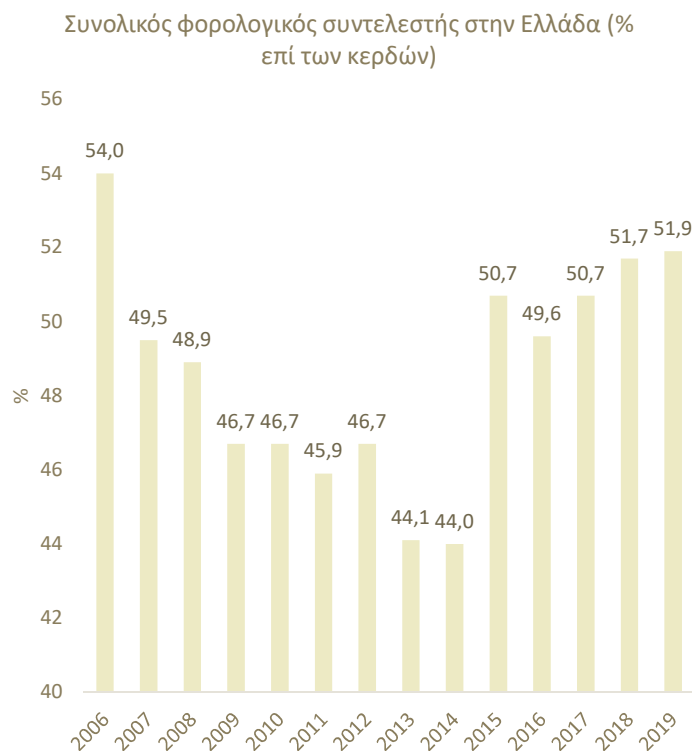

Τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων στην Ελλάδα είναι πιο κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ28

Πηγή: Eurostat

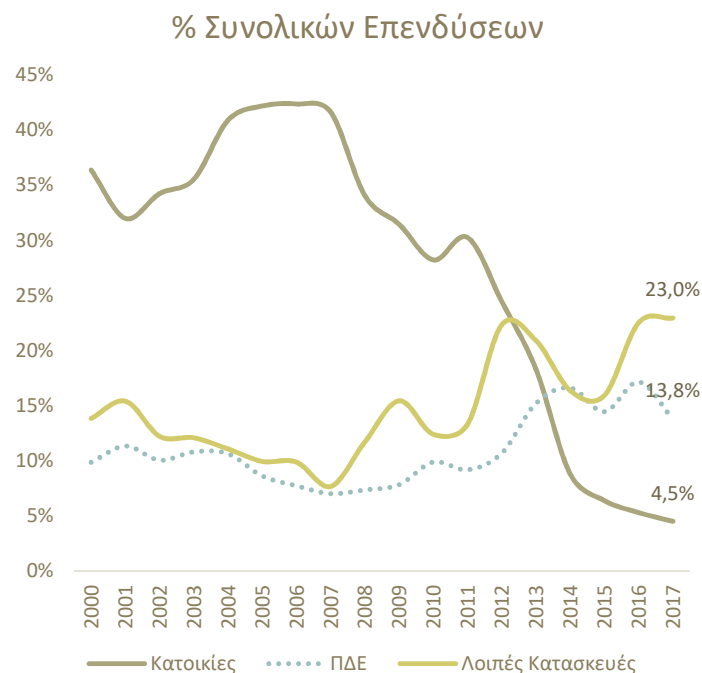
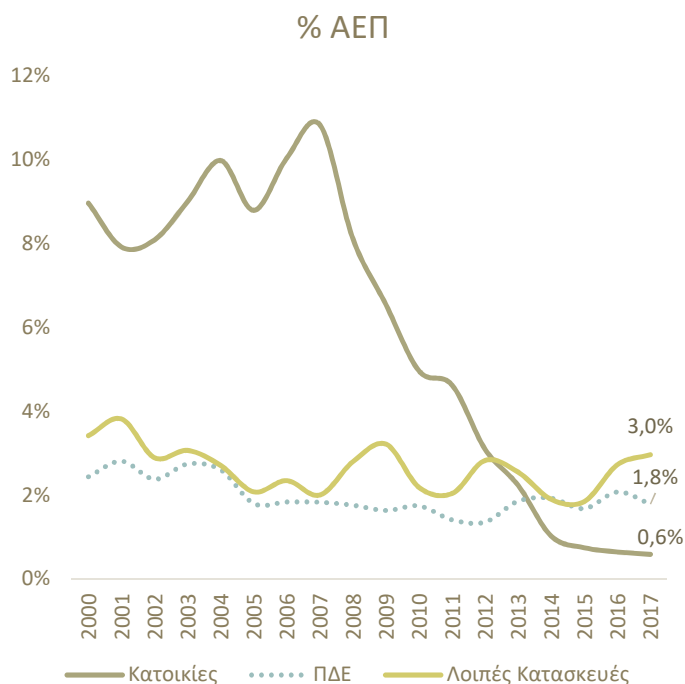
Η φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων (περιλαμβανομένων των ασφαλιστικών εισφορών) είναι ιδιαίτερα υψηλή στην Ελλάδα

Η φορολογική επιβάρυνση αυξήθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια και πλέον βρίσκεται 12 ποσοστιαίες μονάδες (π.μ.) πάνω από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ και 25-30 π.μ. υψηλότερα από γειτονικές χώρες (Βουλγαρία, Κύπρος)

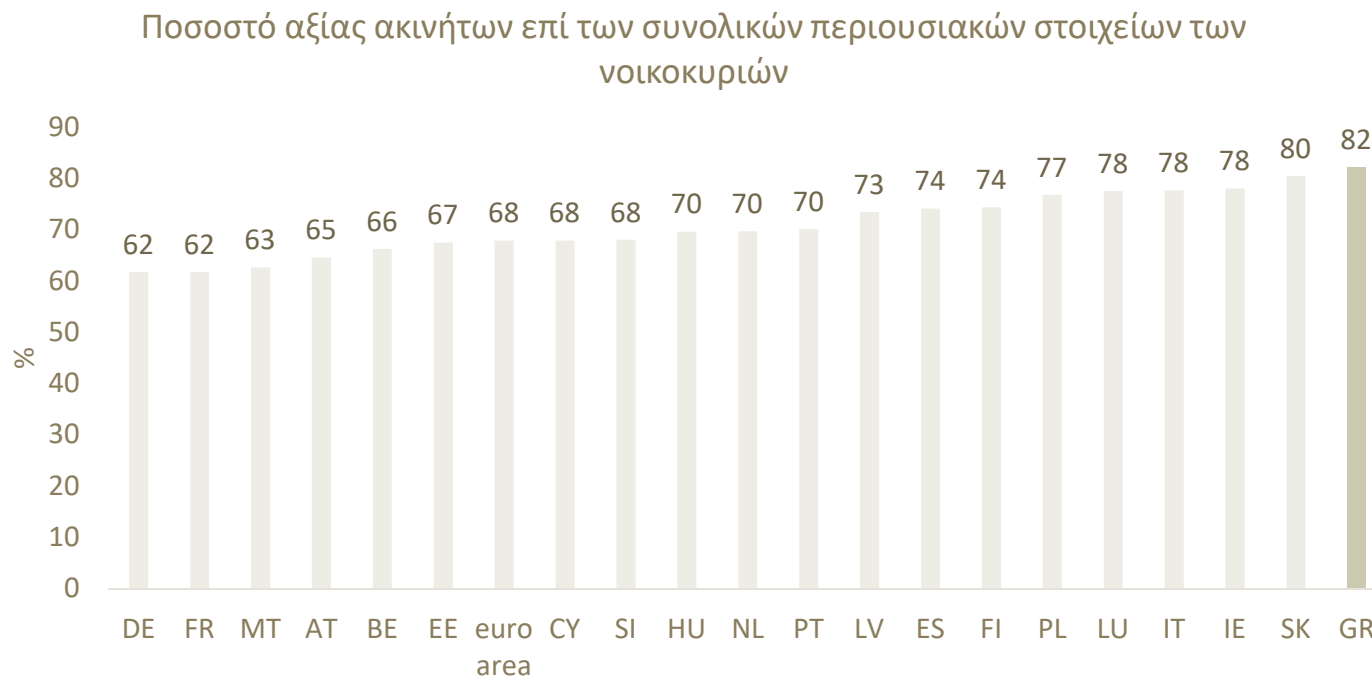
Ακίνητα

Οι επενδύσεις σε κατοικίες αντιστοιχούσαν το 2017 στο 0,6% του ΑΕΠ, έναντι 10,8% το 2007, ενώ οι επενδύσεις σε λοιπές κατασκευές (περιλαμβανομένου του ΠΔΕ) διαμορφώθηκαν σε 4,8% το 2017

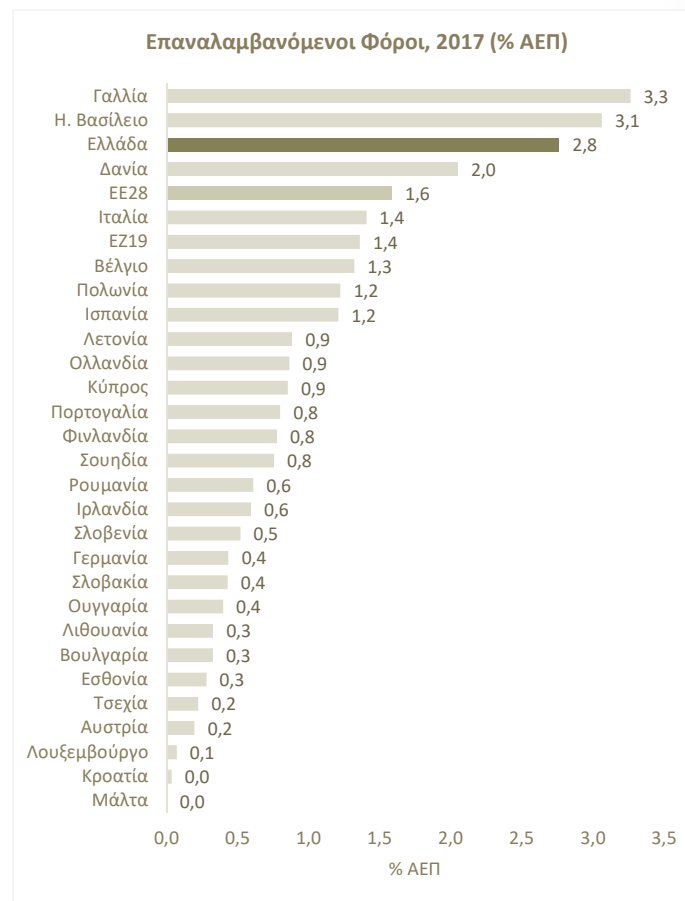
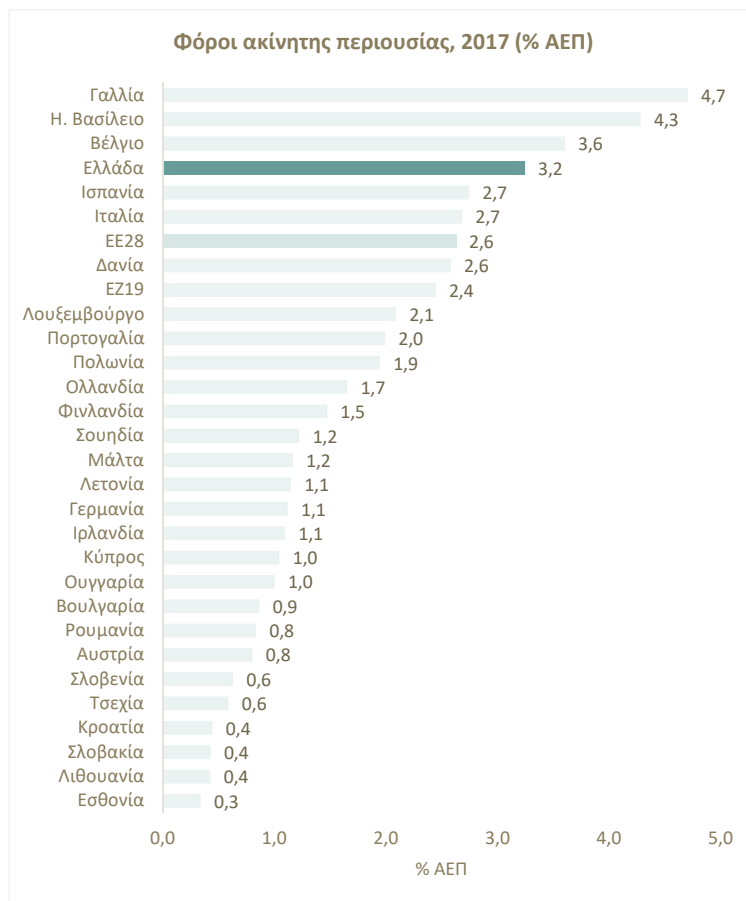
Η πτώση στις επενδύσεις σε κατοικίες περιόρισε το μερίδιό τους στις συνολικές επενδύσεις από 41,6% το 2007 σε μόλις 4,5% το 2017

Η αξία των ακινήτων αποτελεί το 82% της αξίας του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων του διάμεσου νοικοκυριού στην Ελλάδα - Η υψηλότερη τιμή στην Ευρωζώνη

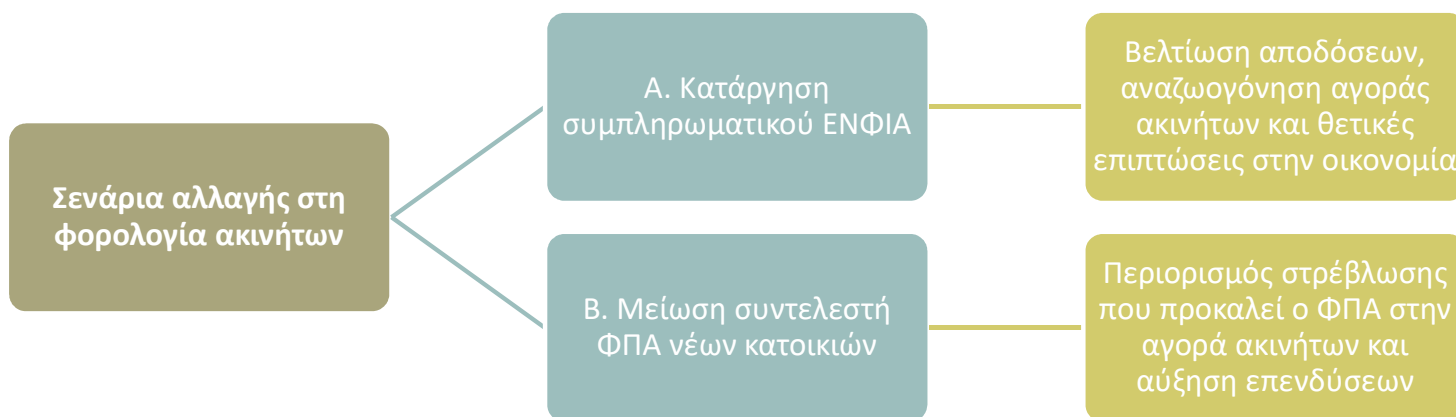
Η κατανομή των περιουσιακών στοιχείων αντανακλά τη διαχρονική προτίμηση για τοποθέτηση των αποταμιεύσεων των ελληνικών νοικοκυριών σε ακίνητα

Η Ελλάδα κατατάσσεται σε υψηλές θέσεις στους φόρους ακίνητης περιουσίας στην ΕΕ, και ειδικά στους επαναλαμβανόμενους

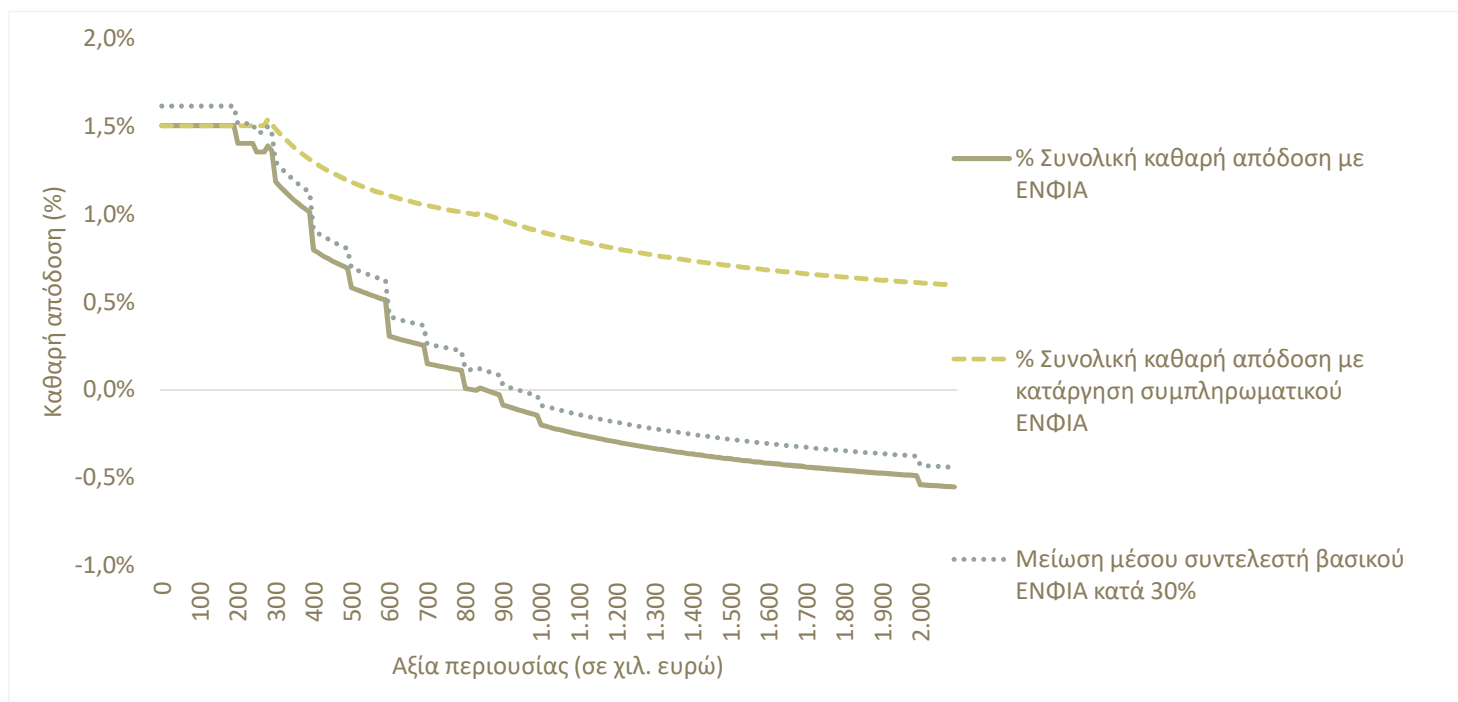
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σενάρια αλλαγών στη φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας

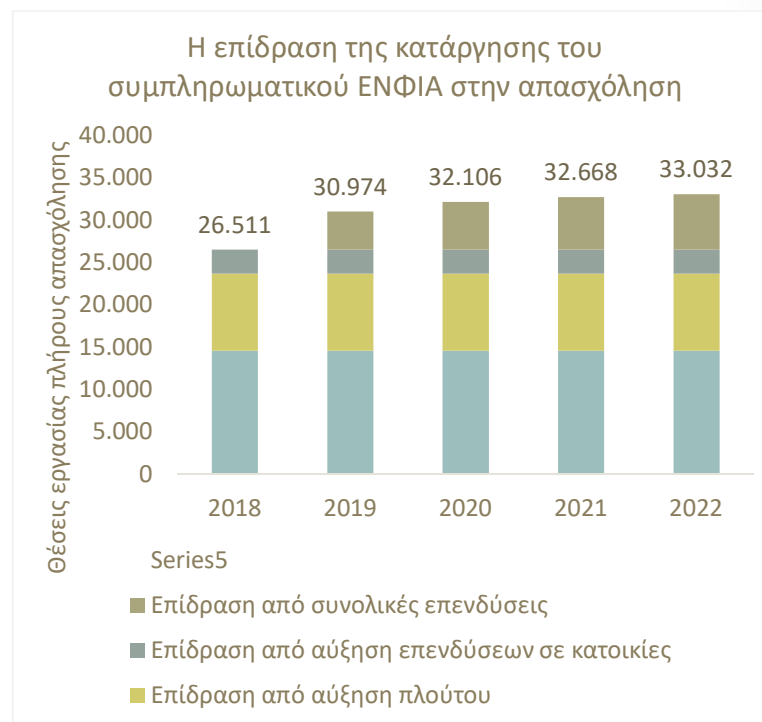
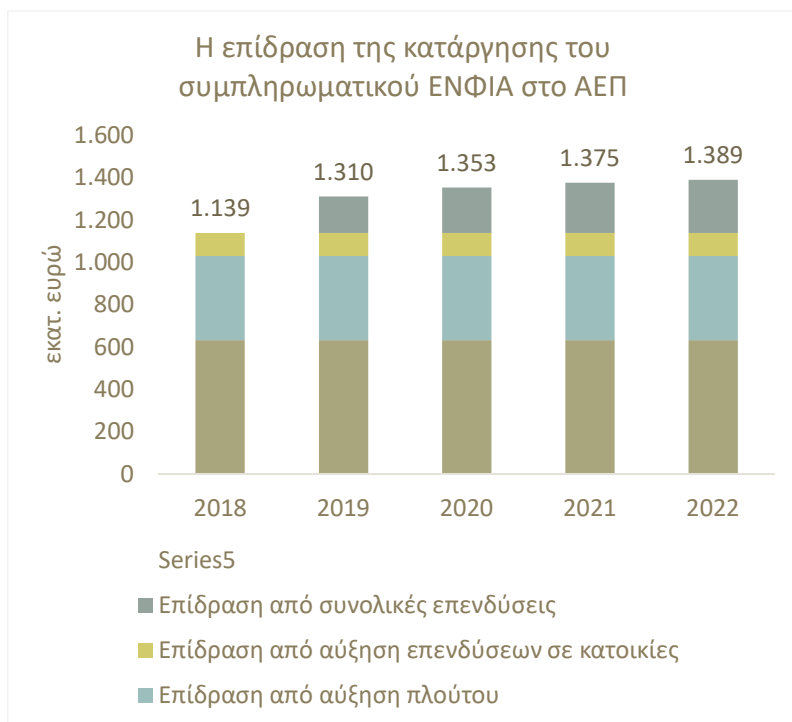
Σε κάθε σενάριο υπολογίζουμε τις επιπτώσεις στην οικονομία (ΑΕΠ, απασχόληση και φορολογικά έσοδα)

Η κατάργηση του συμπληρωματικού φόρου ακινήτων θα βελτίωνε σημαντικά τις αποδόσεις των ακινήτων

- Μεγαλύτερη ρευστότητα στην αγορά ακινήτων
- Διευκόλυνση πρόσβασης των ιδιοκτητών στις αποταμιεύσεις τους (ακίνητα)
- Ανοδική ώθηση στις τιμές των ακινήτων και τόνωση οικονομικής δραστηριότητας

Η κατάργηση του συμπληρωματικού ΕΝΦΙΑ αυξάνει το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, ενισχύει την κατανάλωση, οδηγεί σε αύξηση των τιμών των ακινήτων και τονώνει την προσφορά κατοικιών (επενδύσεις σε κατοικίες)

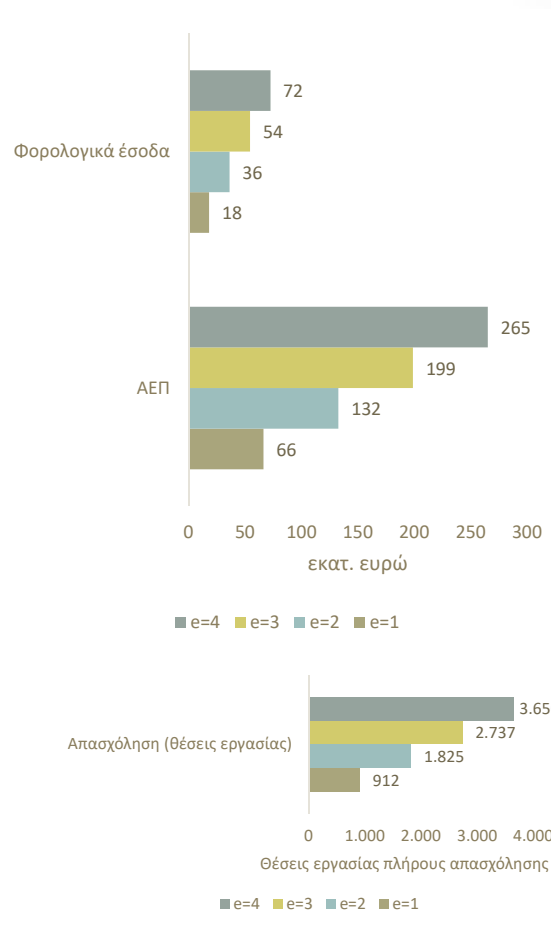

Τα αποτελέσματα είναι θετικά για την απασχόληση, η οποία εκτιμάται ότι μπορεί να είναι υψηλότερη κατά 33.000 θέσεις εργασίας το 2022

Η μείωση του ΦΠΑ σε 13% (με διατήρηση του φόρου μεταβίβασης) θα ενισχύσει τις επενδύσεις σε κατοικίες

Παράμετρος	Υφιστάμενη κατάσταση (ΦΠΑ 24%)	Μείωση συντελεστή ΦΠΑ σε 13%	Μεταβολή
Συντελεστής ΦΠΑ	24%	13%	-11,0%
Υπονοούμενος ΦΠΑ (% τελικής τιμής)	19,35%	11,50%	-7,9%
Καθαρό κόστος Κατασκευής (ΚΚΚ) (χωρίς ΦΠΑ)	100	100	0,0%
Εργασία και ασφαλιστικές εισφορές (% Καθαρού Κόστους Κατασκευής)	48%	48%	0,0%
Υλικά και υπηρεσίες που υπόκεινται σε ΦΠΑ (% Καθαρού Κόστους Κατασκευής)	52%	52%	0,0%
ΦΠΑ υλικών και υπηρεσιών (% Καθαρού Κόστους Κατασκευής)	12,48%	12,48%	0,0%
Τελική τιμή (2 * ΚΚΚ+ΦΠΑ)	248	226	-8,9%
ΦΠΑ υλικών και υπηρεσιών (% Τελικής τιμής)	5,03%	5,52%	0,49%
Μη συμψηφισμένος ΦΠΑ (% Τελικής τιμής)	14,3%	6,0%	-8,3%
Καθαρή τιμή κατασκευαστή	212,5	212,5	0,00%
Επενδύσεις σε κατοικίες 2016 (εκατ. ευρώ)		1.127,1	
Ποσοστό κατοικιών εκτός ιδιοκατοίκησης (πρώτης κατοικίας)		35%	

Πηγή: Ανάλυση IOBE

Φορολογία Εισοδήματος

Σενάρια αναμόρφωσης της φορολογίας φυσικών προσώπων

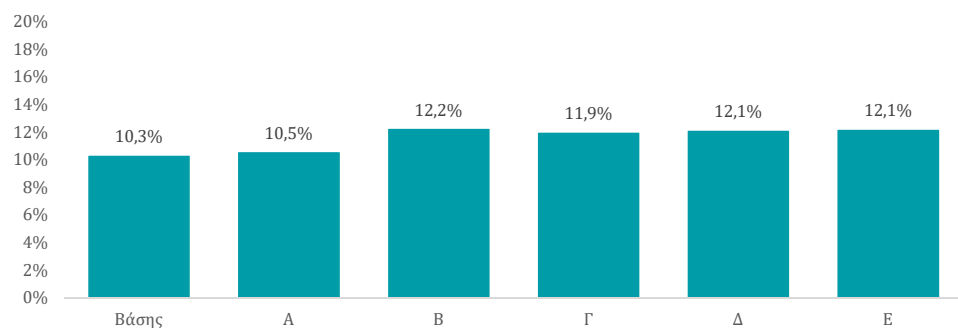
Σενάριο βάσης	Α. Πιο έντονη προοδευτικότητα	Β. Ενιαίος φορολογικός συντελεστής (flat tax)	Γ. Ενιαίος συντελεστής με κατάργηση της έκπτωσης φόρου	Δ. Ενιαίος συντελεστής 20%	Ε. Δύο φορολογικά κλίμακα
- Φορολογικό καθεστώς που προβλέπεται να ισχύσει από 1.1.2020, λαμβάνοντας υπ' όψιν και τον Ν4472/2017 - Νέα φορολογική κλίμακα - Νέα δομή εισφοράς αλληλεγγύης - Νέα δομή έκπτωσης φόρου	- Επαναπροσδιορισμός των φορολογικών συντελεστών για τις ακραίες βαθμίδες της κλίμακας έτσι ώστε να επιβαρύνονται λιγότερο τα χαμηλά εισοδήματα και περισσότερο τα υψηλά - Κλίμακα φορολογίας: €0-€20 χιλ. – 19% >€40 χιλ. – 80%	- Φορολόγηση όλων των εισοδημάτων φυσικών προσώπων με τον ίδιο συντελεστή - Εξακολουθεί να ισχύει η έκπτωση φόρου - Ενιαίος συντελεστής: 24,3%	- Ενιαίος φορολογικός συντελεστής (όπως στο σενάριο Β): 14,3% - Κατάργηση της έκπτωσης φόρου	- Ενιαίος φορολογικός συντελεστής (όπως στο σενάριο Β): 20% - Έκπτωση φόρου στο ύψος που εξασφαλίζει την δημοσιονομική ουδετερότητα €680 ετησίως - Αυξάνεται κατά €50 ετησίως για κάθε τέκνο	- Εφαρμόζονται διαφορετικοί συντελεστές σε δύο κλίμακα εισοδήματος €0-€40 χιλ. – 20% >€40 χιλ. – 25% - Έκπτωση φόρου (για δημοσιονομική ουδετερότητα) €690 ετησίως - Αυξάνεται κατά €50 ετησίως για κάθε τέκνο

Οι παράμετροι του φορολογικού συστήματος (συντελεστές, κλίμακα, έκπτωση φόρου) προσδιορίζονται έτσι ώστε να επιτυγχάνεται δημοσιονομικά ουδέτερο αποτέλεσμα (καμμία αλλαγή στα καθαρά δημοσιονομικά έσοδα σε σύγκριση με το ισχύον σύστημα)

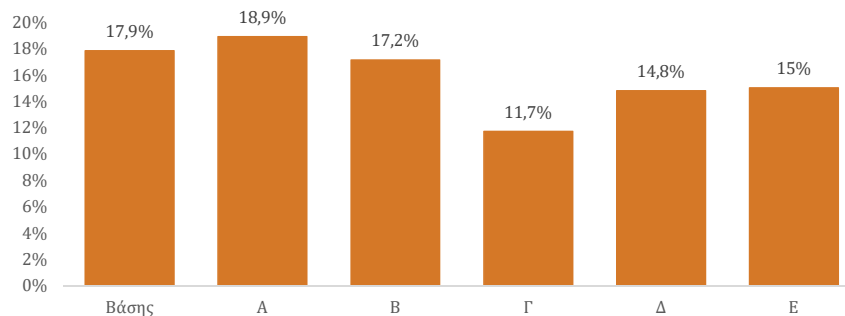
Στο σενάριο Γ (flat-tax χωρίς έκπτωση φόρου) παρατηρείται η μικρότερη επιβάρυνση στο σύνολο των φορολογουμένων

Μέσος φορολογικός συντελεστής ανά πηγή εισοδήματος και σενάριο

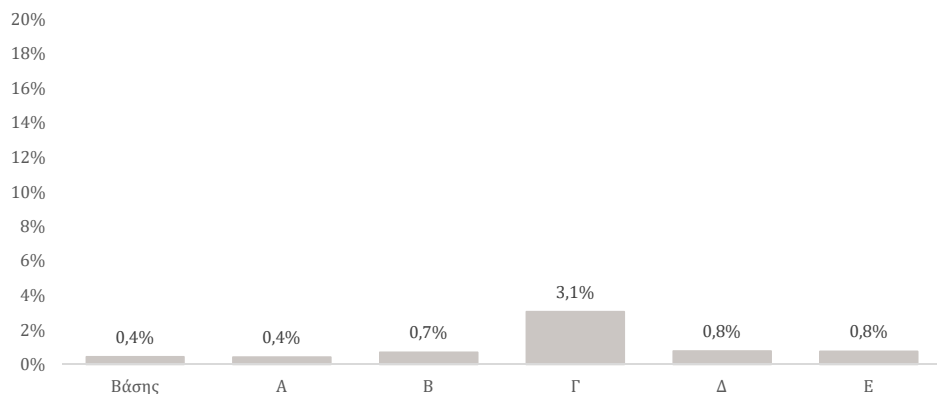
Μισθωτοί

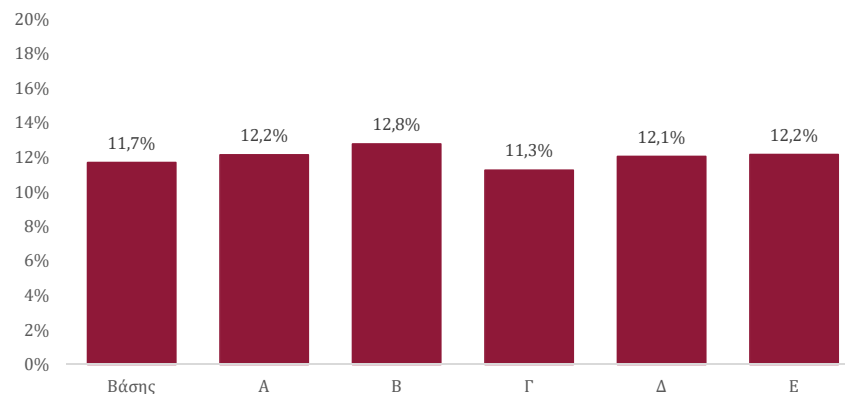
Ελεύθεροι επαγγελματίες

Αγρότες

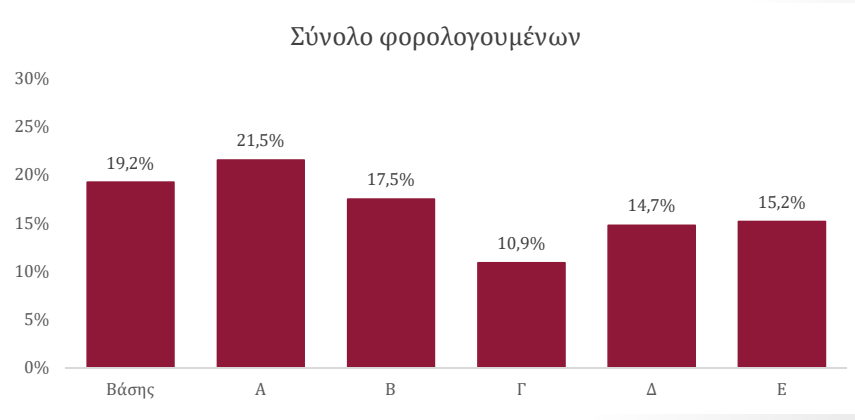
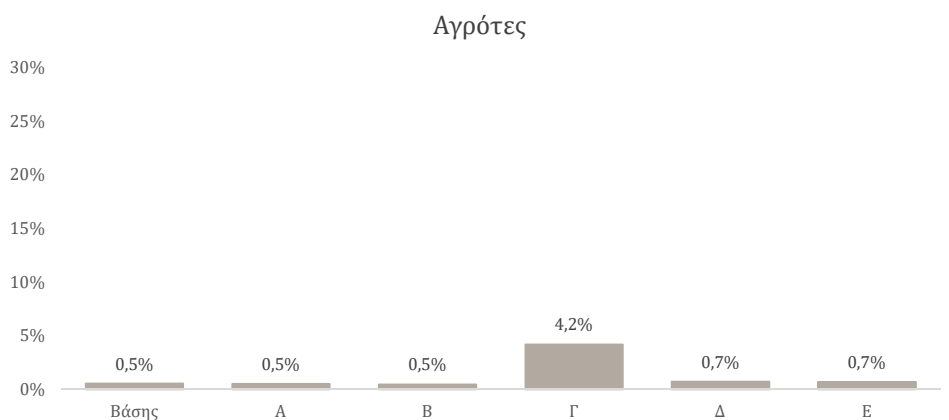
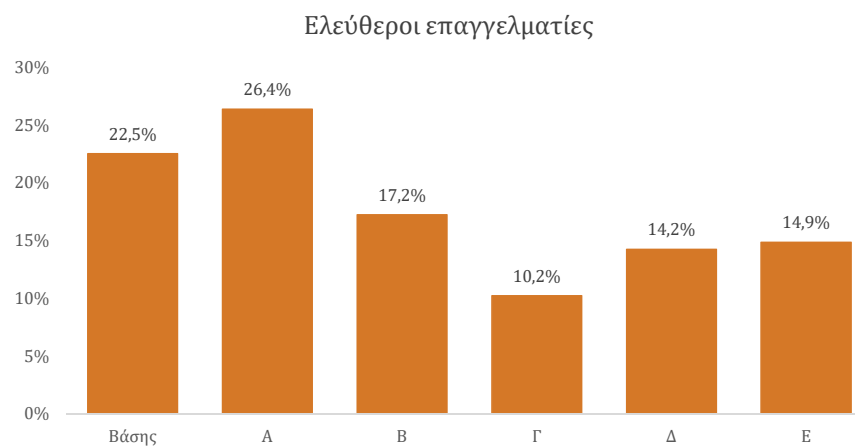
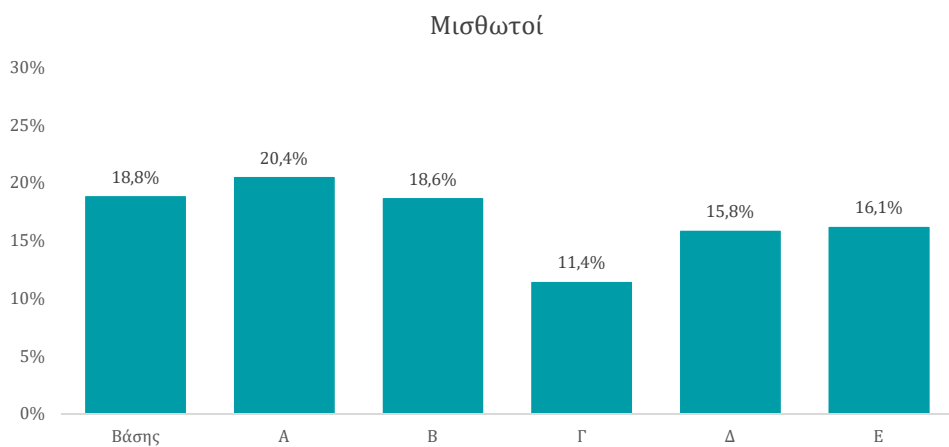
Σύνολο φορολογουμένων

Πηγή: Προσομοιώσεις IOBE με το λογισμικό EUROMOD, v.1.14.0.

Βελτίωση με το σενάριο Γ (flat-tax χωρίς έκπτωση φόρου) και στα κίνητρα για εργασία

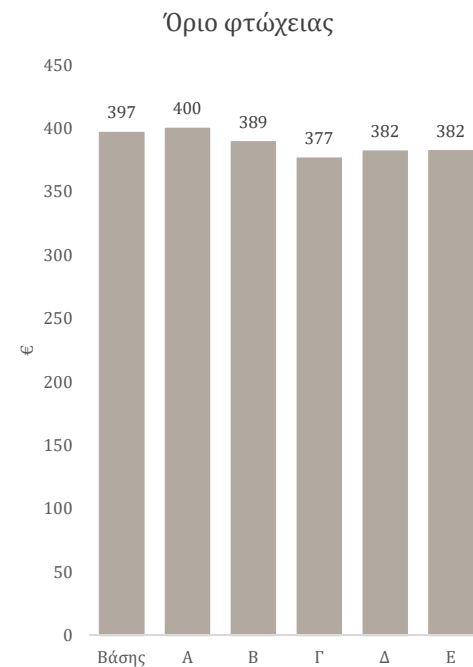
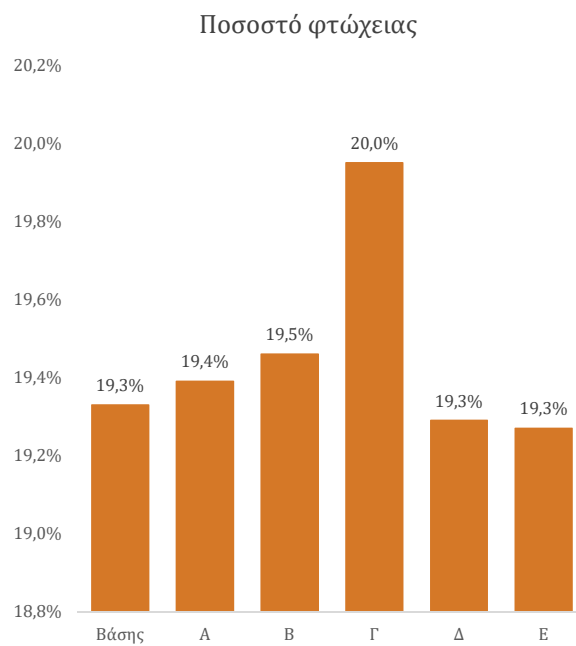
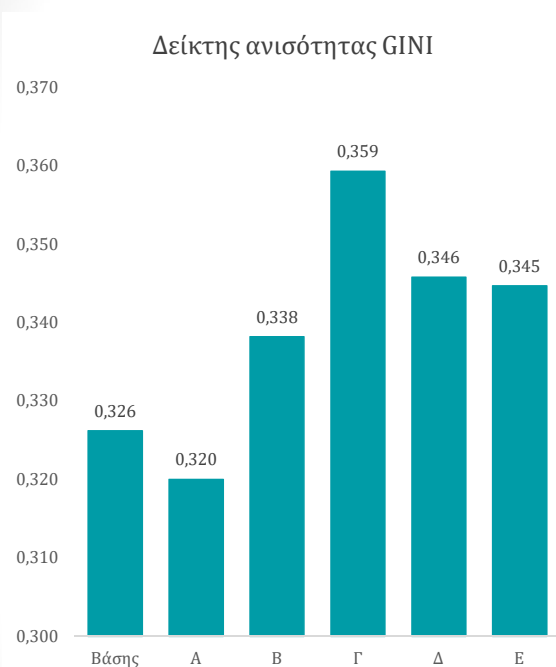
Μέσος οριακός φορολογικός συντελεστής ανά πηγή εισοδήματος και σενάριο

Πηγή: Προσομοιώσεις IOBE με το λογισμικό EUROMOD, v.1.14.0.

Με το σενάριο Γ παρατηρείται αύξηση της ανισότητας και του κινδύνου φτώχειας

Μέσος οριακός φορολογικός συντελεστής ανά πηγή εισοδήματος και σενάριο

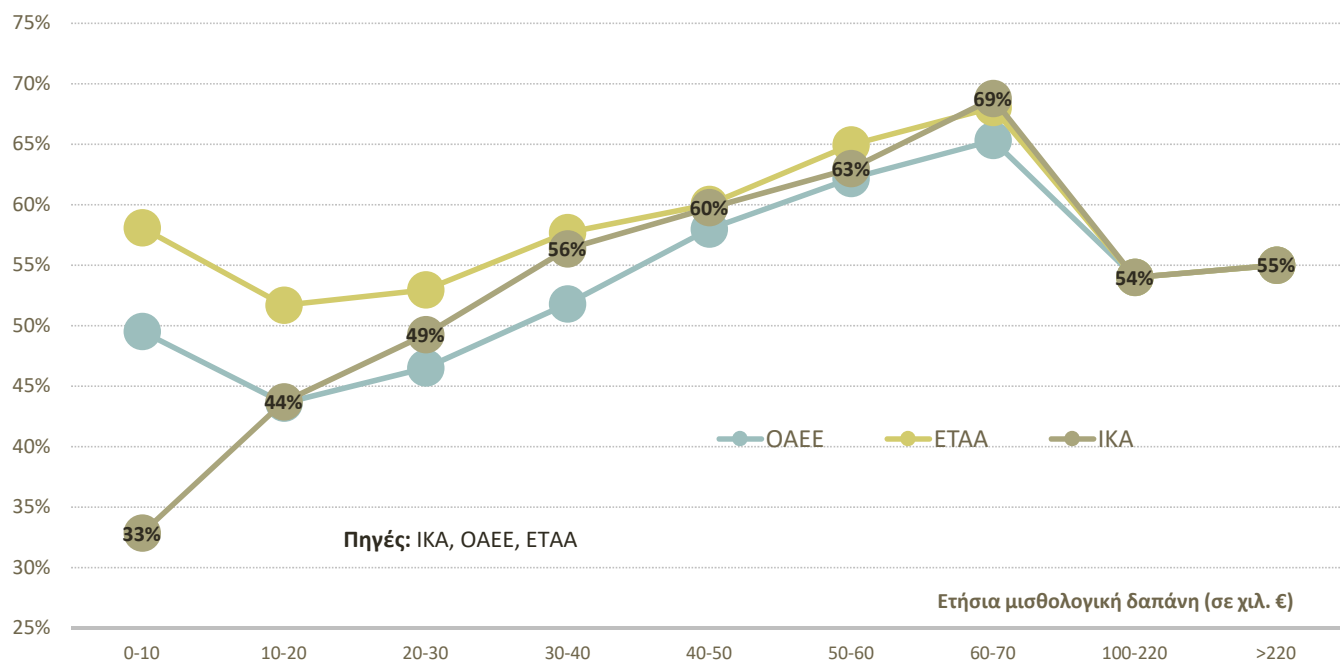
Πηγή: Προσομοιώσεις IOBE με το λογισμικό EUROMOD, v.1.14.0.

Ωστόσο, συνδυάζοντας τα μέτρα πολιτικής του σεναρίου Γ με μία αναδιάρθρωση των κοινωνικών δαπανών του Δημοσίου είναι δυνατόν να εξαλειφθούν οι αρνητικές επιδράσεις στη φτώχεια

Διασύνδεση με ασφαλιστικό

Η οριακή επιβάρυνση από φόρους και εισφορές στα ανώτερα μεσαία εισοδήματα είναι εξαιρετικά υψηλή

Οριακός συντελεστής επιβάρυνσης από φόρους & εισφορές, 2018

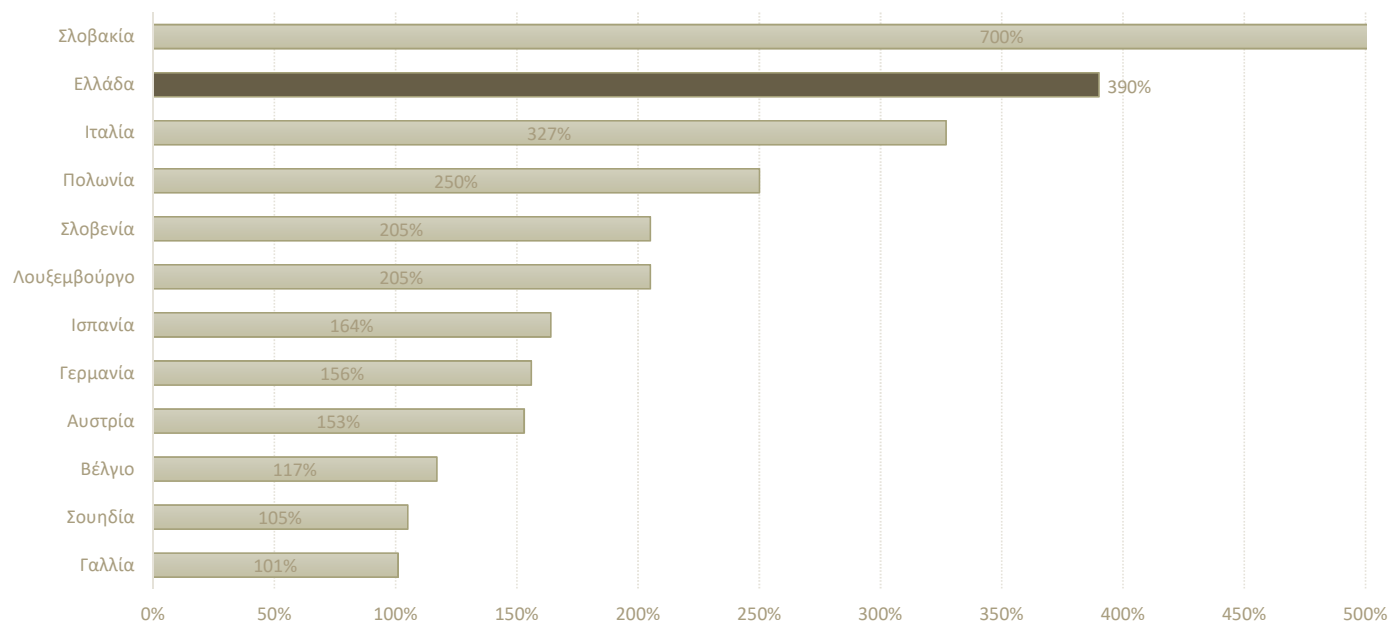

Ιδιαίτερα υψηλό κόστος εργασίας στο εύρος €40-80 χιλ.

- συνεισφέρει στη μετανάστευση εργαζομένων με υψηλές δεξιότητες (brain drain)
- για κάθε τρία επιπλέον ευρώ που δαπανά η επιχείρηση ως επιβράβευση για τον εργαζόμενο, τα δύο ευρώ καταλήγουν σε φόρους και εισφορές

Το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών ως ποσοστό του μέσου εισοδήματος είναι πολύ υψηλό

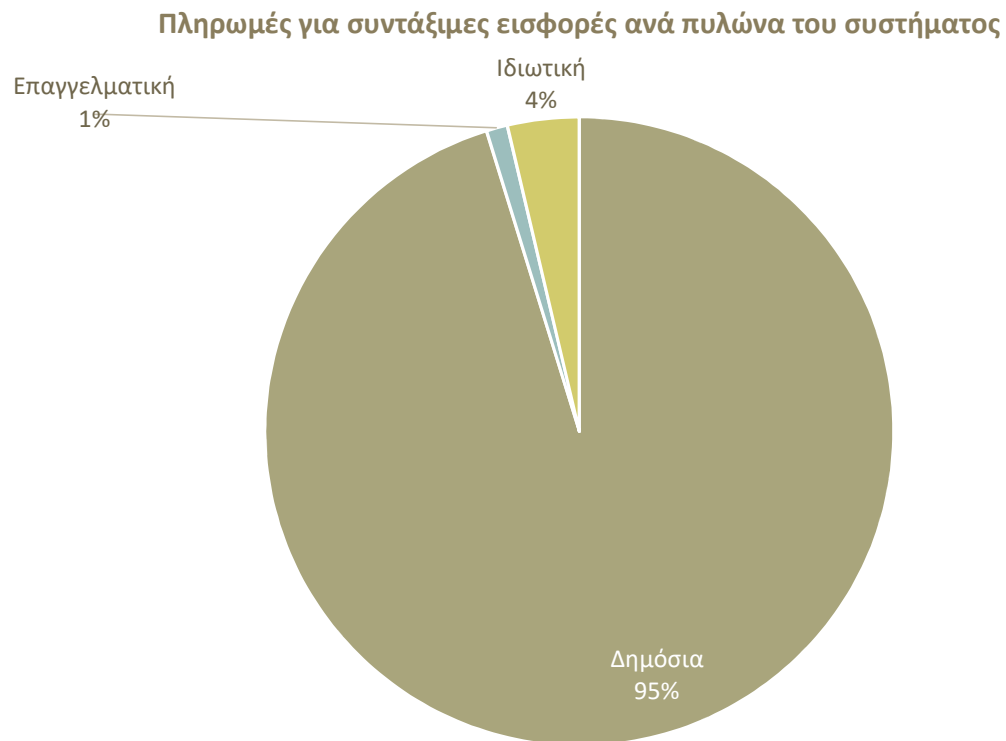
Ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών ως % μέσου εισοδήματος, 2018

Πηγή: ΟΟΣΑ, ΙΚΑ για Ελλάδα

- Αντιστοιχεί σε 3,9 φορές το μέσο ετήσιο μισθό
- Είναι από τα υψηλότερα όρια σε ΕΕ

Πολύ μικρό το μέγεθος των κεφαλαιοποιητικών πυλώνων του συνταξιοδοτικού συστήματος στην Ελλάδα σήμερα

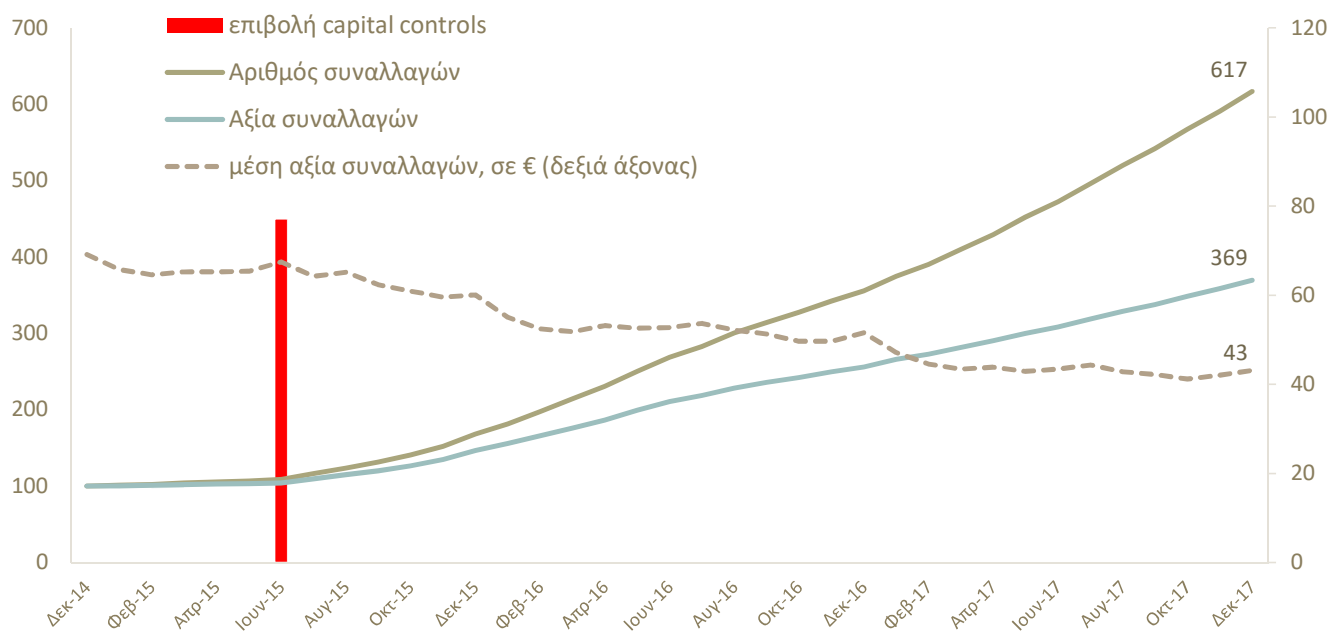
Πηγή: TEA, ΕΑΕΕ

Απουσιάζει ο υποχρεωτικός συμπληρωματικός κεφαλαιοποιητικός πυλώνας, ενώ παραμένει ιδιαίτερα υψηλή η έκθεση στον δημοσιονομικό και στον δημογραφικό κίνδυνο

Ηλεκτρονικές πληρωμές και ΦΠΑ

Ο αριθμός συναλλαγών με κάρτες πληρωμής εξαπλασιάστηκε μετά την επιβολή των capital controls

Χρήση καρτών πληρωμής στην Ελλάδα
(12-μηνος κυλιόμενος δείκτης 100==2014)

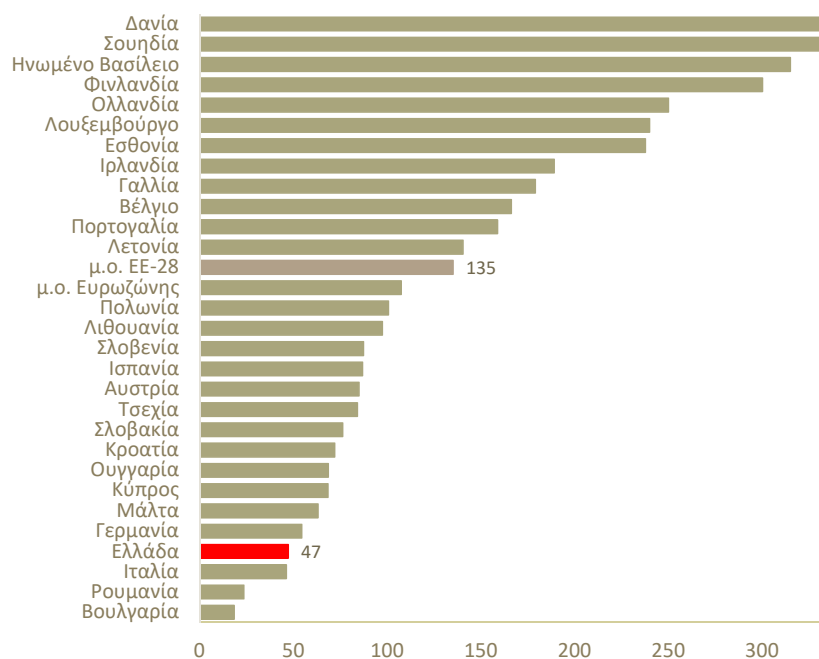

Σημείωση: Δεν περιλαμβάνονται οι προπληρωμένες κάρτες
Πηγή: Τράπεζες μέλη της ΕΕΤ, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

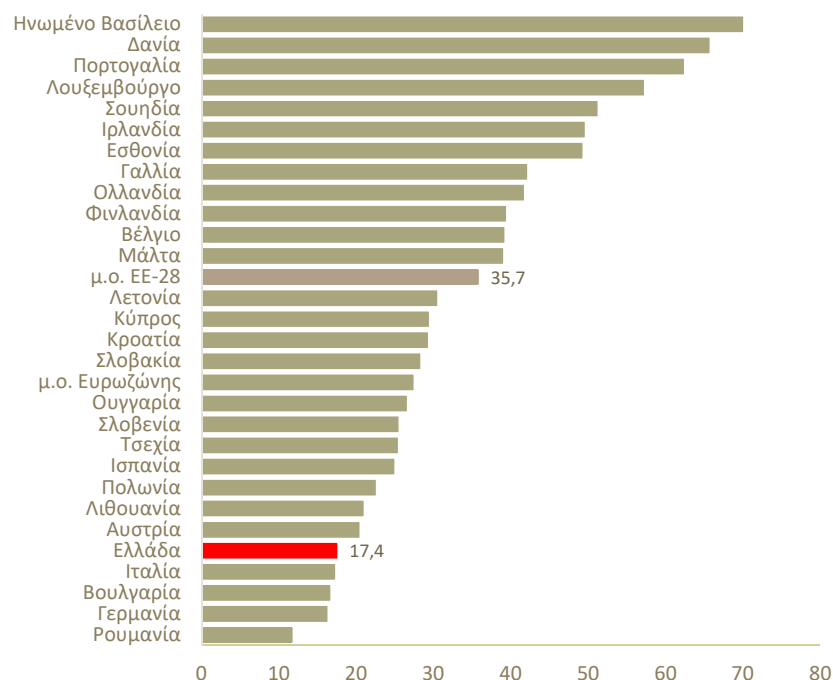
Ο αριθμός και η αξία συναλλαγών με κάρτα συνέχισε να αυξάνεται τα έτη 2016, 2017 και 2018, αν και με μειούμενο ρυθμό

Παρά την εξάπλωση, το επίπεδο χρήσης καρτών παραμένει σημαντικά χαμηλότερο από τις περισσότερες χώρες της ΕΕ

Ετήσιος αριθμός συναλλαγών με κάρτα ανά κάτοικο (2017)

Αξία συναλλαγών με κάρτα, ως % της ιδιωτικής κατανάλωσης (2017)

Πηγή: ΕΚΤ, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Τα ετήσια έσοδα από ΦΠΑ θα ήταν υψηλότερα κατά 21% εάν η Ελλάδα έφθανε τον μ.ό. της ΕΕ σε όρους αξίας συναλλαγών προς κατανάλωση

Δυνητικά έσοδα ΦΠΑ βάσει διεθνούς καλής πρακτικής στο λόγο
«αξία συναλλαγών προς ιδιωτική κατανάλωση»

	Απόκλιση Ελλάδας από μέσο όρο (σε π.μ.)	Δυνητικά επιπλέον έσοδα ΦΠΑ (σε εκατ. ευρώ)	Δυνητική αύξηση εσόδων ΦΠΑ σε σχέση με 2017 (σε %)
ΕΕ28	14,9 π.μ.	3.308	21,0%
Ευρωζώνη	6,2 π.μ.	1.368	8,7%

➤ Εναρμονισμός με την μέση Ευρωπαϊκή πρακτική αντιστοιχεί συνεπώς σε **επιπλέον φορολογικά έσοδα έως και €3,3 δισεκ. κάθε χρόνο**

Προτεραιότητες

Προτεραιότητες μεταρρύθμισης

- Διασύνδεση «αφορολόγητου» με κίνητρα και ηλεκτρονικές πληρωμές για αύξηση εσόδων από ΦΠΑ και διεύρυνση φορολογικής βάσης για εισόδημα
- Σταθερότερη και απλούστερη φορολογία εισοδήματος
- Διασύνδεση με νέα δομή ασφαλιστικού συστήματος
- Εξορθολογισμός φόρων ακινήτων

Οι προοπτικές της οικονομίας

- Αμοιβή εργασίας και κεφαλαίου
- Επενδύσεις και ανταγωνισμός
- Ρυθμοί μεγέθυνσης